Dragica Potočnjak

LEŠANDR'JA

Pisma: Felicita Peric

Ljubljana, 2005

Osebe:

ANA – skladateljica, pianistka

Aleksandrinka - ZORA, FELIČKA v offu

SESTRA MARTA – salezianka

Aleksandrinka: MALKA, VIDA

SANDRA – zgodovinarka

Aleksandrinka: KRISTINA, URŠULA

GLAS V OFFU (iz pisem Felicite Peric)

1. prizor

(Prihod publike. Tema. Luč. ***Hostesa*** *govori najprej v italijanščini, nato v angleščini.)*

HOSTESA: Spoštovane potnice in potniki. Dobrodošli na … Pot nas bo vodila …

(Na ekranu »turistična razglednica« Trsta. Vmes »zastranitve«, ki zelo na kratko označujejo slovensko zgodovino v mestu in zg. Slovencev na tem področju. Nazadnje se izriše še pot do Aleksandrije z vsemi postanki.)

2. prizor – LADJA

*(**ANA** in **KATARINA** slonita na ograji ladje, Ana je zamišljena, KATARINA radoživa, išče družbo. Govorita italijansko.)*

KATARINA *(pogleda na uro)*: **Ritardo! /**Zamuda./

(Ana jo vprašujoče pogleda.)

Uno dei passeggeri s'e' infuriato molto. /Eden od potnikov se je hudo razburjal./
(Čez čas.) **Mah, quando viaggi in nave, mezz'ora in piu' o in meno, non e' importante. Con l'aereo invece…/**Ko potuješ z ladjo , pol ure gor ali dol. Ni pomembno. Z letalom pač./

ANA: **E'bello. /**Lepo je./

KATARINA: **Il tempo? Si.** (Vreme? Ja.)

ANA: **Tute le citta' da lontano, sono belle**. (Vsa mesta so od daleč lepa.)

KATARINA: **E spero che durera.** (In upam, da bo tudi zdržalo.)

ANA: **Si. Pare come se la citta' si allontanasse e non noi.** (Ja. Kot da mesto odhaja, ne pa mi.)

KATARINA: **Non vorei passare due giorni in cabina.** (Ne bi rada dva dni preždela v kabini.)

ANA: **Tre.** (Tri.)

KATARINA: **Ma se il mare sara' agitato, scendero' a Kreta.** (Če bo morje nemirno, grem na Kreti dol.)

ANA: **A si?** (A ja?)

KATARINA: **E voi?** (Pa vi?)

ANA: **Io? Egito.** (Jaz? Egipt.)

KATARINA *(čez čas)*: **Una volta Trieste era una citta' bella, moderna e ricca. Ma poi le han tolto l'anima. La popolazione sta' invecchiando.** (Včasih je bil Trst lepo, moderno in bogato mesto. Ampak potem so mu vzeli dušo. Umira. Prebivalstvo se stara.)

ANA: **Si. Gia' dalla fine dell' impero…(**Ja, že od razpada cesarstva.)

KATARINA: **Come?** (Kako?)

ANA: **Forse dal tempo della liberazione?!** (Mogoče od osvoboditve?)

KATARINA: **Quale liberazione avete in mente?** (Katero osvoboditev mislite?)

ANA**: Ah, nulla, nulla. Scusate!** (Nič, nič. Oprostite.)

KATARINA *(jo nejeverno pogleda)*: **Da dove venite?** (Od kod pa ste vi?)

ANA *(pokaže s prstom čez Trst)*: **Da lassu'. Da dietro quelle colline…** (Od gor. Zadaj za tistim hribom…)

KATARINA: **Chi ha liberato cosa o chi? Questa e' una domanda che a Trieste durera' in eterno. Ma la storia e' intricata solo per gli storici. Alla gente e' tutto chiaro. Chi vuol sapere, sa…(**Kdo je koga osvobodil, to je v Trstu večno vprašanje. Ampak zgodovina je zapletena samo za zgodovinarje. Ljudem je vse jasno. Kdor hoče vedeti, ve.)

ANA: **E si. Chi vuol sapere, sa…(**Ja, kdor hoče, ve…) *(Po pavzi)* **I mali terrestri ce li siamo lasciati dietro le spalle. E tempo di lasciarci prendere da quelli marini.** (Kopenske bolezni smo pustili za sabo, čas je, da se predamo morskim.)

KATARINA: **Eh, non chiami il diavolo, su!** (Ne kličite vraga!)

ANA: **Man non viene da solo?** (Ali ne pride sam?)

KATARINA: **Si… Allora…fa veramente caldo, no?** (Torej … res je vroče.)

(Katarina zamrmra nekaj v pozdrav in odide. Ana zastane in zamišljena spregovori.)

»Nej piha ta burja,
nej žvižga naprej.
Če n's nej uodneslo,
N's ne bo še zdej.

KATARINA *(se obrne na peti, zastane in od daleč skoraj zavpije)*: Ma jo znam tud jaz!

Je pihalo zmje'rm,
uod vseh je strani:
Še zmje'rm smo ljete
jn še buomo bli.«/

3. prizor – Dokument prvi - I. vojna, Soška fronta, Goriško

4. prizor – ODHOD OD DOMA

*(**Bilje, l. 1919. Kristina** in **Mama.** V ozadju cerkveni zvonovi, potem burja.)*

KRISTINA: S Francem sem se že zmen'la, pravi, da me bo čakal, če grem.

MAMA: Ne u Egipt, u maloro boš šla. In jaz s tabo!

KRISTINA: Ma, zakaj ste taki?

MAMA: Kar prašej se!

KRISTINA: Veste kaj, tata bi me še prosu, nej grem!

MAMA: Ga že zdej slišim, kako se u grobi obrača.

KRISTINA: Ne smeste tako govorit, jaz nisem …

MAMA: Molči in bejži pomolzt.

KRISTINA: Mama.

MAMA: Tudi mama nisem več, če greš.

KRISTINA *(z nasmehom)*: Ma kaj ste pej pole? Nona?

MAMA: Nona, ja! Nikoli dočakala.

KRISTINA: Ma sej zato! Še za Estero bom zaslužla, in za Magdo, da se nas boste vsih rešli. In hišo bomo popravli, en kos zemlje…

MAMA: Ja, ja… med nu mleko se cedi tam dol. In taku lepu priliku ku si imela v Trsti!

KRISTINA: Si dam rajši zdej štrik za vrat!

MAMA: Molči otrok, da te ne bo Bog štrafou! Samo eno leto je starejši od mene.

KRISTINA: Ja, sej!

MAMA: Pej sej tudi ti nisi več taku mlada.

KRISTINA: Enaindvajst, mama!

MAMA: Sej, jaz sem bla že zdaunej poročena u tvojih letah. S tatm smo imeli že …

KRISTINA: Toneta, ja!

MAMA: Ne stoj nanka govort od njega.

KRISTINA: Mama, se ni še znajdu, no. Niče še neč povedat … Sej bo hmali … Bo prišlo pismo, boste vidla, in noter bo vse…

MAMA: Noter bo pisalo, da je tam, kjer tata. Mati božja, kaj sem jaz zagrešla? Kaj sem jaz, reva, zagrešila, da…

KRISTINA: Ma, ustavte se!

MAMA: Ne bi ga smela pustit! Preklete Amerike, preklete Arabije, kdo si jih je zmislu?!

KRISTINA: V Ameriki se res ne da prou zaslužit, ma v Egipti pej je…

MAMA: Kuga, in to egipčanska! K nam pobere ta najbuljši punce …

KRISTINA: Ma dejte no! Ste vidla Malku, ona je …

MAMA: Kaj pej tista Arčonova, an tista pupa z Ajševice, kako se je že klicala … Vida? Nikoli več je ne buomo vidli. Boh vedi kje je končala.

KRISTINA: Ja, ben no… Ma vse druge pej…

MAMA: Vse so pustile otroke.

KRISTINA: Ben jaz ga nimam, jaz ga ne bom.

MAMA: Ga bom pa jaz! Že ta druzga.

(Kristina odide, mama začne tiho moliti. Počasi tema.)

5. prizor -

*(**Sestra Marta** moli s sklonjeno glavo. **Ana, Katarina in Marta** sedijo na klopi. Ana in Katarina druga poleg druge, Sestra Marta malo stran. Ana glasno bere iz knjige, Katarina se sonči in opazuje Marto, ki je čez kolena razprostrla plastično vrečko, na njej ima kruh in jabolko.)*

ANA: »Šest dnij in šest noči smo se vozili iz
Trsta po širokem daljnem morji. Ko
hiša velik bil je parobrod …«

KATARINA: Na živce mi gre …

ANA: Sem mislila, da hočete …

KATARINA: Ne, vi. Tale … Vi kar ...

ANA: »Galebi so beli obletavali kričeč visoki jambor …
… in tam valovi šumeli so okoli nas peneči.
Kako to čudovito je lepo, pa tudi grozno …«

KATARINA: Še ne bo nehala!

ANA: »Slovenka, Goričanka, me sprejela je na
pristanu in me spremila v veliko, pisano in tuje mesto …

KATARINA: Da mora človek na ta način kazat, da je veren?!

ANA: Mogoče je pa …?

(Sestra Marta dvigne glavo, se pokriža. Ju pogleda.)

ANA: Ne. *(Nadaljuje z branjem.)* »Kajneda imeniten je Egipet?
Oh, mati moja! Kje sedaj ste vi
in kje sem jaz! Kak daleč sva narazen …
Kak prepad je to.«

KATARINA: Saj je res bil. Svetovljanska Aleksandrija in naše kmečke bunke.

(Marta ugrizne v jabolko, ki se ji zaleti.)

MARTA: O, sveta pomagavka!

(Ana in Katarina se presenečeno spogledata. Težko skrijeta smeh.)

ANA: Še ena!

KATARINA *(zase)*: Grozno.

ANA: Za cel vapor Slovenk!

KATARINA: Jaz sem pa šla z ladjo, da bi imela mir.

(Marta se že skoraj duši. Ana vstane in jo nekajkrat udari po hrbtu.)

MARTA: Saj bo, saj bo …

ANA: Oprostite, ker … ampak moram, ker …

(Marti malce odleže, pa spet močno zakašlja. Ana potegne plastenko presenečeni Sandri iz rok in jo porine v usta Marti. Marta naredi požirek, dva. Se pomiri, Ana sede nazaj.)

MARTA *(Ani)*: Zelo ste prijazni.

ANA: Vem, kako je, enkrat so me komaj rešili.

MARTA: Hvala Bogu.

ANA: Ja, lahko da me ne bi, ja.

MARTA: Človek se zamisli in postane hvaležen.

KATARINA: Komu?

MARTA: Bogu.

KATARINA: Zakaj pa ne ljudem?

MARTA: Ker se morda zave, da ni sam gospodar svoje duše.

KATARINA: Ojoj.

ANA: Mogoče res.

KATARINA*(Ani)*: Mi posodite knjigo?

ANA *(presenečeno)*: Ja …

KATARINA: Zvečer vam jo vrnem.

ANA: Ja, seveda.

KATARINA: Uživajta!

(Marta in Ana gledata za njo.)

MARTA: Aškerc pa z njo!

ANA: Ja. Vam je všeč?

MARTA *(se zamisli)*: »V Egiptu sem, v Egiptu, draga mati.« Je tako?

ANA: Je. Pa ste res?

MARTA: V Egiptu? Tudi.

ANA: Lepo.

MARTA: No, ja.

(Tišina.)

ANA: Prej sem slišala, če se ne motim, da so vam prodali kabino.

MARTA: Ah … Jutri jo dobim.

ANA: Ne morem verjet, da se to zgodi.

MARTA: O, kje vse sem že spala!

ANA: Kje?

MARTA *(smeh)*: Bolje, da ne veste./ Ne sprašujte!

ANA: No, zdaj me pa res zanima.

MARTA: Nikar.

ANA: Ne. Ampak res ne morete …

MARTA: Kako, da ne? Na palubi, v jedilnici, v podpodju … *(Zatemnitev.)*

6. prizor – SANJE + pismo I.

(Na platnu fotografije Feličkinih pisem. Iz ozadja se sliši glas. Posnetek ***Pisma I.*** *Svetloba, ki prihaja s platn,a rahlo osvetljuje prostor.)*

GLAS V OFFU: Razveselila sem se tvojega pisma a tudi, ko sem brala prišla mi je ena žalost, da cel čas nisem mogla biti vesela. Ker iz tvojega pisanja se razvidi, da se zelo vznemirjaš in celo dvomiš!!

(Vstopi Ana, že hoče oditi, se odloči in stopi med ljudi. V ozadju še vedno Glas iz offa.)

Saj mislim, da ne more nobeden mi reči žal besedice radi tega, ker sem šla. Nikar ne proklinjaj Egipta, ker človek ne živi samo od ljubezni, ampak, če je uboštvo, je dostikrat krivo v zakonskem življenju prepira in hvala Bogu, da mi je dal priložnost si kaj prislužiti. Na besede, da bi rad umrl te tri leta in potem, da bi se spet oživil, ti verjamem. Pa vendar upaj, ker dnevi hitro tečejo.

(Ana hodi med publiko in išče, se opravičuje, govori najprej tišje, kasneje so njeni stavki vse glasnejši. Na koncu, ko je panična, celo dviguje ljudi s stolov.)

ANA *(obiskovalcem)*: Oprostite, nikar …

GLAS V OFFU: Nadalje mi pišeš, da bodete šli k vojakom. Vem, da bodete morali pa ravno zaradi tega sem bolj zadovoljna, da sem tukaj, da niti ne bom vidla tega, ker vedi, srce bi me

bolelo, ko bi te morda videla v obleki vojaka sovražnika. Bolje za oba, da sem šla jaz prej proč, kot da bi te kdaj videla v italijanski uniformi.

ANA: Oprostite, ker vas motim, ampak … Mogoče je tu …?

GLAS V OFFU: Al se spominjaš zadnjega večera in naše prisege?? Kako sva včasih luno in zvezde gledala. Vedi tudi sedaj gledam luno in zvezde in mislim morda tudi ti morda ravno ta čas jo gledaš in misliš enako jo vidimo.

ANA: Ne, izgleda da ... Se lahko samo malce …? Če dvignete še drugo nogo, morda je …?

GLAS V OFFU: Treba je potrpeti. Včasih dobim pisma, ki hodijo 10 dni in včasih tudi 25 dni. Zaradi tega, ne razburjajmo se. Sicer, če včasih ne vdobim nič, saj veš, da sem otožna, ker edina tolažba, ki mi je še ostala je pošta.

ANA: Oprostite, ampak takle zavoj sem … Ste ga mogoče vi …?

GLAS V OFFU: Za opazko radi poštenosti, hvala, namreč, kdor stoji, naj gleda, da ne pade.

ANA: Nekje mi je padel iz rok. Tu nekje. Saj vas ne bi … ampak. Vse sem izgubila. Vse, kar sem imela, sem izgubila. Nima več smisla … Mogoče je za vašim hrbtom?

GLAS V OFFU: Obžalujem, da si tako nesrečen. Pa žal le mi smo oddaljeni daleč eden od drugega, pa v mislih sva zmeraj združena, kaj ne? Večkrat te vidim v sanjah, tudi to mi je malo bolj v tolažilo.

(Na tem mestu se glas v offu ustavi. Vstopi hostesa, v rokah nosi prižgano baterijsko svetilko.)

HOSTESA: **Scusi signora, ma che ce?** (Gospa, gospa? Greste lahko ven?)

ANA *(hostesi)*: Ne, moram jih najti, ker … Saj bom hitro, samo še enkrat pogledam? *(obiskovalcu)* Saj lahko? **Solo un momento, devo…**

HOSTESA: **Signora, permeti, ma la gente vuol aver pace!** (Motite, gospa … Ljudje …)

ANA: **La gente capise tuto…(**Ljudje razumejo.) To je … moja nona je … Tu nekje sem sedela. V tej vrsti. Ne, ni ta. Mogoče v sosednji dvorani …? *(Hostesi.)* **Ce un altra sala? Lo so che ce. Dov'e un altra sala?** (Saj je še kakšna dvorana? Tu je veliko dvoran, a ne?)
HOSTESA: **Non abiamo l'altre sale, questa e l'unica…**(Nobene dvorane ni več.)

ANA: Ne, ne, vem, da je.

HOSTESA: **I chiamo la guardia.** (Poklicala bom varnostnika.)

ANA: Tukaj je bila! Saj vem. Tu notri sem jo imela *(Se trka po prsih.)* Kot ena škatla je bila … Ne me zajebavat! Kdo vam je dovolil, da …? Vsi ven! Kaj pa mislite! Na mojih …

HOSTESA: **Signora, signora, mi scusi…(**Gospa, žal mi je …)

ANA: Na mojih spominih sedijo, razumete?! Vi nič ne … Zakaj nobeden ne razume?

HOSTESA *(jo vleče ven)*: Signora, andiamo, prego…andiamo fuori…(Razumem vas, gospa, ampak …)

ANA: Ne, ne boš! Nikamor je ne boš peljal, ne boš mi jemal otroka. Slišiš?! Ne dovolim, ne dovolim! Ne dam ti otroka.

HOSTESA: **Non capisco niente, quale bambino adesso…(**Kaj iščete gospa? Najprej …, zdaj pa otrok …?)

ANA: Pisma so krinka, vse to je krinka … Prazni odgovori. Nočem! Ne dam! Nazaj jo hočem!

HOSTESA: **Si, si…vi aspeta fuori, signora, fuori…**(Ja, saj jo boste dobili … Zunaj vas čaka.)

ANA: **Fuori**…Joj, ona me čaka, jaz pa …**Si, si, fuori…** *(Se ozre proti publiki.)* Oprostite, oprostite mi.

(Odideta ven.)

GLAS V OFFU: Pisemce nadaljujem, je že četrtek, med tem časom pa se je nekaj izpremenilo v naši hiši, namreč kuharica je šla proč, se je nekaj zbesedla z gospodarjami in je šla. Sedaj se mi uresničuje izrek blagor ponižnim, ker bodo povišani. Marsikaj smo pretrpeli jaz in hlapc ž njo. Večkrat, Bog ve kaj je pravla gospej od nas. Name je bila zelo nevošljiva, ker me ima gospa rada in ker mi je dala več reči in ker me otrok štema. Vse smo molčali jaz in hlapc, sedaj pa je prišla mera polna in so jo zapodili Zato pa bi radi vdobili eno punco iz naših krajev, zelo radi bi imeli Valerijo, upam, da bo prišla. Oh, kako bi bilo lepo, ko bi bile skupaj.

7. prizor

*(**Kabina na ladji.** Tema. Slišimo le glas **ANE** in **MARTE**, ki ležita druga blizu druge, morda na različnih nivojih.)*

MARTA *(šepeta)*: Gospa …?

(Dolga tišina. Morda vidimo, da se Ana dvigne v postelji. Marta glasneje.)

Nič hudega ni./Pomirite se.

ANA: Kaj? *(Marta ne odgovori.)* Ne spite?

MARTA: Sem že … Štiri ure, pa imam dovolj.

ANA: Ojoj.

MARTA: Človek se na vse navadi.

ANA: (Ja?) Ne vem, če res …

MARTA: Sanjali ste.

ANA: Mokra sem, preobleči se moram.

MARTA Ja, precej hudo je bilo slišat.

ANA: Zaradi mene lahko (tudi) prižgete luč in berete.

MARTA: Prižgite jo, da se preoblečete.

(Ana se dvigne, prižge luč, začne brskati po kovčku.)

ANA: Kaj pa delate, ko ne spite?

MARTA *(po pavzi)*: Razmišljam. *(Po pavzi.)* »Če bi odprli ljudi, bi v njih našli pokrajine.« *(Po pavzi.)* Nikdar ne vem, kje sem kaj prebrala.

ANA *(medtem, ko se oblači)*: Jaz pa včasih ne vem, sem doživela ali samo slišala?

MARTA: Globoko doživljate.

ANA *(sede na posteljo)*: Pregloboko. Preveč! Kar naenkrat se zgodi, da je vsega preveč, vse je čez … Se kdaj bojite, da bi znoreli?

MARTA *(jo pogleda)*: Če se bojite, ne boste.

ANA: Še v sanjah me preganja.

MARTA: Potovanja so prostor premišljevanja.

ANA: Kaj pa, če misliš, da potuješ, pa v resnici samo bežiš?

MARTA: Ja in vedno težje je prit nazaj./

MARTA: Zato pa le prisluhnite svojim sanjam.

ANA: Žal so več kot jasne. - Hodila sem po tujem mestu in kot blazna iskala družinsko zapuščino, predvsem škatlo pisem, ki so sicer zame prava svetinja. Ta pisma je moja nona

pisala najprej svojemu fantu, kasneje svojemu možu, mojemu nonotu, iz Aleksandrije, kjer je bila dvakrat. Prvič kot punca in drugič že kot mati. Njej je uspelo. Videla je pol sveta, govorila tuje jezike, živela v Egiptu … in kljub temu ohranila ljubezen …, moža, otroka. Bila je ženska, ki se je za ljubezen odrekla vsemu, kar ... Bila je ženska, ki je v življenju vse naredila prav. Jaz pa obratno, vse, kar je možno, sem naredila narobe. …..Moja hčerka … Štirinajst let ima pa me noče več videt, ne več kot enkrat na teden. Z možem sva se pred leti ločila. Zdaj, pred nekaj meseci, se je, potem ko je ves čas živela pri meni, odločila, da noče nič več imet z mano. Ko se vidiva, hodi ob meni kot tujka. Ves čas tiho. Če slučajno kdaj pride domov, sede pred televizijo … Nikoli več ni stopila v svojo sobo ... *(Se zlomi.)* Zakaj … zakaj? Res je, da nisem …, ampak … Hotela sem samo dobro…

MARTA: Ljuba deklica, pomirite se … Molila bom za vas. Pomirite se.

ANA: Ne tega.

MARTA: Zgodba, ki jo pove zavest je logična, za sanje pa …

ANA: Ne. Ne!

8. prizor – Pismo II.

(Fotografije Feličke in drugih Aleksandrink *na platnu. Pod njimi* ***Glas v offu****.)*

GLAS V OFFU: Vedi, sedaj imam tvojo sliko, katero gledam in poljubljam predno grem spat in ko vstanem tudi, ko te gledam pa se mi zdi, da si v resnici pri meni in prav družbo mi delaš, posebno sedaj, ko sem sama v sobici.
Upajmo, da kakor vse na svetu enkrat mine, da tako nam mine tudi ta tri leta in da če nam Bog zdravje ohrani, da včakamo tudi ono srečno svidenje. Kako si večkrat predstavljam oni srečni trenutek, ko bi se vapor približeval kraju. Ah, ne smem si misliti, ker je še dolgo, dolgo do tega cilja. Vedi, da zdaj pripoznam pregovor, da v tujini se več solzi potoči, nego vode popije. Vedi, da včasih hoče počiti srce od domotožja!
Res pravi pesem: Mrje mi v ječi srce ubogo, brezcvetno gine mi mladost, pač mnogo so mi vzeli mnogo, ko zlato vzeli so prostost. Zato pa želim tebi uživaj veselje kolikor ti je dano tudi namesto mene. Vendar do svojih mej.
Ne imej tudi strahu, da ker mi gre dobro, da ne bom hotela domov priti. Čeprav me ti ne boš nikdar klical, bom vklub temu prišla. In če bi se razmere kljub temu predrugačile, bi pa nazaj prišle, saj sedaj vemo kam iti.
Oh, kako sem bila srečna nocoj, ko sem sanjala, da smo se vrnile jaz in Zorka domov in da ste nam prišli nasproti po cesti in ravno par korakov je še manjkalo, že sem mislila kako se bomo pozdravli in poljubli, pa me pokliče gospa za it k otroku. Res škoda.

9. prizor

*(**Aleksandrija l. 1921.** Podstrešna sobica.)*

KRISTINA: Škoda.

ANGELA: Ma je res škoda.

(Trkanje od zunaj.)

ANGELA: Molči.

KRISTINA: Še enkrat ga moram podojit.

MALKA *(od zunaj)*: Sej vem, da sta noter. Gospa je rekla… čez deset minut moraš bit dol…

KRISTINA: Povej hitro do konca.

(Malka počasi odpre vrata in vstopi. V rokah nosi svečo.)

MALKA: Kaj jmaste spet?

KRISTINA: Deseti dan po porodi ji je otrok umrou. Poslušej!

MALKA: Ježeš Marija! Komu spet?

KRISTINA: In to sin.

MALKA: Pej ja ne!

ANGELA: Ja, samo čez dva dni je že dojila tri mesce staro pupko pri enim bankirji.

MALKA: Mleko je imela, kaj pej če z njim.

ANGELA: Ku dojilja bo trikrat več zaslužila.

MALKA: Bog dal, Bog uzal …

ANGELA: Ni dal Bog, je dal Arabc!

KRISTINA: Ne Arabc, zamorc!

MALKA: O, sveta pomagavka!

ANGELA: Je že boljši tako… Za Frančiško je sigurno boljše, da je taku, ku je.

MALKA: Kaj pa tista z Mirna, ki je prišla z njo? Kje je zdaj?

ANGELA: Ernestina iz Prvačine?

MALKA: Ma ne, kako je že..?

ANGELA: Čaki, kira je že bla? Jožefa Mavrič iz Solkana? .

KRISTINA: Tanajstarejša Arčonova iz Bilj je pršla ž njo. Saj jo moraš tudi ti poznat. Je bila najboljša prijateljica od Zale, tiste k dela v tistem Hoteli »Summer palace«. Kako se že kliče?

MALKA: Ma tista ni iz Bilj, ona je iz Gabrovce, Uršula..

ANGELA: Ja, tista, ki je bila kuharca pri unem duhtarju, Austricu in k so šli nazaj na Dunaj, so jo hoteli vzet s sabo, pej je rajši šla za gospodinjsko pomočnico h enemu francoskemu tovarnarju…

KRISTINA: Pravzaprav h enemu Judu je šla, v Kairo.

ANGELA: Njemu je pej glih umrla žena in …

MALKA: Mouči rajši.

ANGELA: Ma kaj mouči! Tista Uršula je imela že doma …, je utekla, k so hoteli, da se poroči s unim Francem Saksido z Vrtovina. Ona si je pej rajši sposod'la šolde od tete Zore, tiste, k je se je glih takrat vrnila z Egipta, za zmeraj, an obema sestrama je doto zrihtala, davke za hišo odplačala, na koncu si je še hišco u Šempetru kupila, si misliš!?

KRISTINA: No, ma sej je bla več ku trideset let u Egipti!

ANGELA: Je dala Uršuli takoj šolde za vapor in …

MALKA: S tistim Saksido se je pej pole poročila una Ana Kerkoč iz Volčje Drage, to je prov tista, k zdej služi pr familji Groppi, k imaju slaščičarne.

ANGELA: Ja, ker tisti suj Franc je vse zapil, hišo, njive, ni imela kje polente skuhat; je mogla gladko s tremi otrocmi nazaj h mami…

MALKA: Ma kaj k tam je pej živel brat s familjo.

ANGELA: Alora sta se zmenila, da bo pošiljala šolde za otroke in je šla na vapor.

MALKA: Tole je takoj dobila službo, k je tista Krista iz Prvačine, k je bla prvo za dojiljo, pole pej za guvernantu, glih odpovedla pri enih Švicarjih.

ANGELA: Inu tudi Lojzka Švegljeva z Ajševce je pr njih…

KRISTINA: Po moje je že več kot deset minut, a?

MALKA: Predolgo že dojiš tega otroka! Bo hmali začnu s pručko za tabu hodit.

KRISTINA: Ja, tudi to se zgodi.

MALKA: Ti pa lih veš! Čakaj, ma ta gospa Rahela, sestra od tistga Juda, suj mož je v bistvi Grk; ben ona je pej, taku pravjo, prav zares pregovorila Justino iz Gabrovce, da je prestopila u protestantsko vero!

KRISTINA: Pravoslavnu.

MALKA: Kaj ni vseglih?

ANGELA: Je, oboje je grozno.

MALKA: Ben, Justina je bla prvo sobarca od te gospe, zdej je pej guvernanta.. no, in pomisli, mlajši brat od tega Grka, ki je ku en duhovnik …

KRISTINA: Reče se pop!

MALKA: Ben, nej bo ku če. No, ta se je pej zgleda tako zaljubil v Justino, da … Ma čakej, čakej…upam, da se oni lahko poročijo samo enkrat, ne ko Arabi ... Zatu, k sem slišala da je zalezavou tudi že unu Rozalijo z Batuj. Ben če je bil isti, ne bi vedla…, ma taku mi je pravla Anica Permetova iz Šmihela.

KRISTINA: O, za se zmešat. Hvala Bogu, da se imamo s Francom tako rada!

MALKA: Daleč od oči, daleč od srca, pupa moja!

ANGELA: Ne vem, kaj bi zbrala, če bi se mogla odločit. Bi spremenila vero ali bi imela otroka z zamorcem?

KRISTINA: Jaz bi šla domov.

ANGELA: Ben, bejži že.

MALKA: Čakej, čakej, samo še to povem, k mi je povedala Marija z Renč, njej je pej povedla Veneranda Martelanc, k doji pr unem profesorji …

KRISTINA: Ne poznam.

MALKA: Ma kaj ne! To je tista, k je pršla pred pol leta z mamo anu s sestro iz Bukovice. Ja, sej skoraj ni za vervat, samo ta Vida Mozetič z Zalošč je pej u … Sej veste …

KRISTINA: Jaz ne vem.

MALKA *(glasno zašepeta)*: U haremi!

KRISTINA: Marička, zdej pej res morem it!

ANGELA: Ma veš, da sem razmišlala, sej mogoče pa ni tku groznu u haremi, nič ti ni treba delat …, razen … razen …

(Smeh obe, zatemnitev.)

10. prizor - pismo III.

*(**Tema** za prehod v naslednjo sceno. Samo **Glas v offu**.)*

GLAS V OFFU: Obžalujem, da delajo škandale Alešandrinke, pa kaj se hoče, vedno mora bit tudi ljulka med pšenico. Vedi, če hočeš bit pameten, si lahko še bolj kot doma. Vsaki teden prejmem od kakšne za ji napravit karte za dol prit. So res neumni ti ljudje, al mislijo da je kar tako in kaj da sem jaz, tega ne vem.
Želimo naj le pridejo pridejo okušati tukajšnje dobrote, ampak vsaka bo vidla, da je resnica, kakor mi je enkrat Marija Silič, kdor služi, leži v luži.
Sploh zelo mladim dekletom bi ne svetovala v te kraje!
V resnici matere naj ne pošiljajo 17 letne punčke po svetu, da se tu jokajo in za tisto plačo naj raje doma služijo. Sedaj je več mladih punc iz drugih vasi prišlo in morajo služit po eno in pol liro in tri otroke varvat in še druga dela opravljat … (Še nekaj manjka) Njih jezik je zelo težak dokler se ga ne privadiš. Ko bi bila eno leto tukaj, mislim, da bi znala dobro, ker hočeš nočeš moraš znati, če hočeš tukaj ostati, (ker živa duša ti ne zna druzega.) Če pomisliš, koliko jezikov je treba znati, je za ob pamet priti.
Drugače vse po starem, sedaj je zame malo boljši, ker smo vdobili eno dobro kuharco, zna tudi 4 jezike in tako sedaj imam malo manj dela, saj mesec dni se mi je bilo za zmotit in obolet od dela.

11. prizor - ZAJTRK

*(**Ladja. Jutro. Katarina** sedi za pogrnjeno mizo, se ozira naokrog. Nekajkrat dvigne roko, kot da nekoga kliče – natakarja. Vse bolj nejevoljna postaja. Ko zadnjič dvigne roko in zamahne z njo, se na drugem koncu odzove **Sestra MARTA**. Ko se približa, vidimo, da ima kolebnico okoli vratu.)*

MARTA *(od daleč)*: Mene …? Jaaa!

KATARINA: Oh, ne.

(Marta se ustavi ob mizi.)

Natakarja sem …, odkar so slišali, da govorim slovensko, jih za vraga ne dokličem!

MARTA: Kaj moremo, vsak Italijan misli, da je neposreden potomec Danteja in Petrarce.

KATARINA: Mi pa hlapcev in dekel. Tega imam že dosti! *(Že na pol vstane.)*

MARTA: Grem jaz.

*(Odloži kolebnico na mizo. V tistem hipu se prikaže **Hostesa**. Katarina umakne kolebnico z mize na stol.)*

HOSTESA: Che cosa volete?

KATARINA: Sprechen Sie Deutch? *(Hostesa odkima.)* Parlez vous Francais? *(Hostesa spet odkima.)* Habla Espagnol … Panimaes ruski …?

(Hostesi je vedno bolj nerodno, Marta se muza.)

HOSTESA: Solo Italiano.

KATARINA: Portugese, Checz, Croat, Bantu? Nothing?! English? But you must understand a litle English?

HOSTESA: Un po, litle.

KATARINA: So, bring us two orange juices, ham and eggs …

MARTA: And turkish coffe. *(Hostesa odkima.)*

KATARINA: Greak than. *(Hostesa odkima.)*

HOSTESA: Caffe solo italiano.

KATARINA: Allora un machiato per me e per la signorina …

MARTA: Un caffelate, prego.

KATARINA: Ma presto!

(Hostesa razburjena odhiti. Katarina se spomni in za njo zavpije.)

In hvala!

(Marta vzame kolebnico s stola in si jo spet obesi okoli vratu.)

KATARINA *(po pavzi)*: Telovadite?

MARTA: Ah, samo tibetanske vaje in nekaj poskokov s kolebnico.

KATARINA: Jaz pa nič.

MARTA: Pa bi morali kaj.

KATARINA *(po pavzi)*: Vzdržujete kondicijo in širite vero?

MARTA: Vzdržujem kondicijo, ja!

KATARINA: Da zdržite tempo?

MARTA: Da lahko vsak dan obiščem vse bolnike!

KATARINA: In če sprejmejo Kristusa, jim obljubite še večno življenje.

MARTA: Samo pomagam, ne oznanjam vere.

KATARINA: Ker je že oznanjena!

MARTA: Ne vem, kaj hočete reči, a pravijo, da je pri pogovoru o duhovnih rečeh važno le vprašanje resnice.

KATARINA: Ja. Ampak verska resnica je bila vedno krvava, z ognjem in mečem oznanjana!

MARTA: Kristus je vzbujal (ljudem upanje, Kristus ni z nobeno besedo …)

KATARINA: Ne gre za Kristusa, ampak za dogmo!

*(Iz ozadja prihaja **Ana**.)*

MARTA: Ne vem, zakaj se moramo vedno s sovraštvom zirat nazaj.

KATARINA: Samo zgodovinska dejstva!

ANA *(se trudi, da bi delovala sproščujoče)*: Če vaju lahko prekinem, (kar morda ni lepo, je pa včasih smiselno), zanima me, če vaš telefon deluje? Moj namreč že od jutra ne dela.

KATARINA *(Ani)*: Trenutek.

MARTA: Če imate čas in očitno ga imate, vas z veseljem povabim v naš misijon, morda vam bo postalo kaj jasno. Tudi drugače mislim.

ANA: Oprostite, ampak hčerka pričakuje, da jo pokličem, ker … Nujno jo moram poklicat. Imata morda telefon?

MARTA: Gospa, jaz bi vam ga dala, pa ga, žal, nimam pri sebi.

KATARINA: Žal?! No, to je to … ta prislinjena prijaznost … ta navidezna ponižnost. Od kod to?!

MARTA: »Skrivnosti se razodevajo ponižnim«.

KATARINA: Ja! Nobena skrivnost ni ampak v nebo vpijoča resnica, da bi se morala Cerkev od nekdaj in na vse načine borit predvsem proti požrešnosti bogatih! A kaj, ko potem ne bi bilo dovolj revnih in Sveta Cerkev ne bi imela komu pomagat. Čista blasfemija! In če tega ne priznate vi, ki iz dneva v dan gledate zgolj bedo, potem je vse zaman in se nimava več kaj pogovarjat!

(Ladja zatrobi, ker se približuje pristanišču. Naslednji hip se oglasi iz zvočnika, najprej v italijanskem, nato angleškem jeziku.)

GLAS IZ ZVOČNIKA: Spoštovane potnike in potnice obveščamo, da se približujemo Iraklionu. Naš postanek bo morda malce daljši, vendar vas vseeno prosimo, da v primeru, če boste nadaljevali potovanje z nami, ne zapuščate ladje. Prosimo vas tudi, da izklopite mobilne telefone. Hvala.

KATARINA: Zakaj pa to?

ANA: Kot, da moj že ni izklopljen?! Niste rekli, da greste tu dol?

KATARINA: Ni razloga. Morje je mirno. *(Pogleda Marto.)* Hvala Bogu.

MARTA: Ja, ampak, če se ne motim, še vedno čakamo na zajtrk. *(Zatemnitev.)*

12. prizor - pismo IV.

Ko ti to pišem so te dni zmešnjave tukaj s temi Arabi, so kakor živali. Hočejo spraviti Angleže ven. Kar se lotijo razbivati po ulici, veliko magazinov so razbili, lekarne itd. Tu blizu nas ni še nič, samo špital od njih je blizu. Danes so jih nesli 4 ljudi zakopat, ko bi videl koliko ljudi, pa sami Arabi, kar mrgolelo jih je, kot mravlji, ki so šli po mestu. Nimajo druzega orožja kot palice, kamne itd., pa ni dobro srečati take sprevode. Kakšen strah imamo tri dni, kar je začelo, vsih skupaj mrtvih in ranjenih je 90. Avtomobili drvijo eden za drugim. Razvidim, da ni samo naš Slovenski narod nesrečen ampak so tudi tukaj. *Tudi* ta dežela je vsa prepojena s krvjo*, tudi* kristjansko. Morda se poleže, v časopisih piše, da če ne bodo mirovali, da odpelje Anglež Europeje z vaporjem in pusti jih same Turke in Arabe noter in potem, da jih uniči.
Končno pa te prosim ne povej nikomur, da sem ti tako pisala. Prosim, naj ostane tajno. Pa ni treba imeti strahu zaradi mene, se ne gre ven pa je dobro. Saj tukaj je vedno kaj, kakor pri nas. V molitev se priporočam in goreče te v duhu poljubljam -

13. prizor

*(**Ladja. Kabina pri Ani.** Ana in Sestra Marta sedita na postelji, okrog njiju pisma.)*

ANA: Slovenke so bile čiste in poštene, ne kot kakšne druge. Zato so jih imeli gospodarji tako radi. V nekaterih obdobjih jih je bilo na tisoče, vse vasi nad Trstom in okrog Gorice, Vipavska dolina, to je bilo vse prazno, nobenih žensk.

MARTA: »Včasih Aleksandrinke, danes pa Filipinke«.

*(Ani ni všeč, kar je rekla Marta. Šum pri vratih. Obe se ozreta, ko vstopi **Katarina**.)*

KATARINA: Dober večer. Še ne spite? Saj ne vem, če kadite, ampak …

ANA: Ne.

MARTA: Jaz tudi ne.

KATARINA: O, še ste tu? *(Marta kot da presliši.)* Cigaret mi je zmanjkal.

ANA: Slišim, ja.

MARTA: Najboljše je nehat.

(Katarina sede na posteljo. Vzame v roke pismo. Se zagleda vanj.)

ANA: Popoldne je bilo baje nekaj narobe z motorjem, ljudje pa takoj panični. Komaj čakajo, da se kaj zgodi, vsaj kakšna bomba.

KATARINA *(po pavzi)*: A on ji je tudi pisal?

ANA: Ves čas.

KATARINA: A ja?
(Marta, ki je na poti v kopalnico, zastane.)

MARTA: Samoljubje in ljubezen se izključujeta.

ANA: Če bi bilo tako preprosto ...?

MARTA *(se obrne na vratih)*: Življenje za druge ni preprosto, je pa smiselno.

KATARINA: Kdor pravi, da živi za druge …!

MARTA: Oprostite, ampak …

ANA *(smeh)*: Ampak narava preprosto zahteva svoje.

(Marta zapre vrata kopalnice.)

KATARINA *(tišje)*: Kako jo lahko sploh prenašate?

ANA *(iz žepa vzame mobitel)*: Saj je zanimiva.

KATARINA: Vedno dobre volje, ne?

ANA: Ne, ne, njeno življenje je bilo precej zapleteno.

KATARINA: Čigavo pa ni? *(Se spogledata, Katarina nadaljuje kot mimogrede.)* Jaz pa svojega sploh ne mislim prižgat.

ANA *(zastane)*: Ja, saj ni treba, če nimate otrok.

KATARINA: Morate ves čas govorit o otrocih?

ANA: Oprostite.

(Ana odloži mobitel.)

KATARINA: Še vedno spi pri vas?

ANA: Že včeraj so ji obljubili kabino, ampak …

(Vzame v roke zajeten zvezek, ki leži na vrhu nahrbtnika.)

KATARINA: Je pri vas ceneje.

(Ana ji iztrga zvezek iz rok.)

KATARINA: Saj nisem mislila brat!

(Vstopi Marta. Tišina. Vzame Ani svoj zvezek iz rok.)

MARTA: Hvala.*(Pospravlja zvezek v nahrbtnik.)* Ampak ne vem, če je moj dnevnik tako zanimiv, kot so vaša pisma.

ANA: Ojoj, sem mislila, da imam knjigo … Kje pa je?*(Išče knjigo, vmes kot da govori Sandri.)* V drugo je šla že po poroki, ko je …imela tudi že otroka. Tri mesece staro Danilko. *(Najde knjigo, se obrne k Marti.)* No, to sem vam mislila prej pokazat. Kje imam očala? Govori šolska sestra Franka Martelanc. Pa kje so ta …

KATARINA: Bom jaz prebrala. *(Bere.)* »Vi ne veste, koliko solza je bilo tukaj …

ANA: V Azilu šolskih sester v Aleksandriji.

KATARINA: »… ob nedeljah popoldne, ko so nas obiskovale dojilje s tujimi otroki in se pogovarjale ter nas spraševale, kaj se vendar dogaja z njihovimi otroki doma, kdo čuva dojenčka *(B zastane.)*, kaj dela mož, do kdaj bo še pri moči nona, da bo skrbela za vso družino.« *(Spet zastane.)* Kako lahko to ženska sploh naredi svojemu otroku. Tega ne bom nikoli razumela.

ANA: Berite naprej, pa boste videli.

KATARINA: Ne!

MARTA: Bom pa jaz.

(Ji hoče vzeti knjigo iz rok, Katarina odločno.)

KATARINA: Jaz bom! »V teh popoldnevih in pri teh obiskih smo videle trpljenje mladih mater, ki so za rešitev doma, največkrat globoko zakopanega v dolgove, svoje mleko in zdravo telo dajale tujemu otroku.« Grozno! »In ko so rodile še drugič, tretjič, so prišle vsakič v Egipt, kajti dojilje so bile najbolj plačane in z vsakim otrokom je rasel grunt, raslo pa je tudi trpljenje teh žensk. Da se le nikoli ne bi več ponovilo to, kar je bilo, nikoli več.« Svojega otroka ne moreš, tega ne smeš …!

ANA: Vse je bilo porušeno, Italijani so pritiskali z groznimi davki, ker so hoteli ozemlje očistit Slovencev. Kot zgodovinarka veste, da …

KATARINA: Vem, ampak ne razumem!

MARTA *(frivolno)*: Včasih mora človeku res past kamen na glavo, da …

KATARINA: Včasih je res zdravo, da ti. Ampak tudi vam očitno še ni! *(Ani.)* Oprostite …

ANA: Nič, nič …

(Katarina odide. Dolga tišina.)

Zakaj jo ves čas izzivate?

MARTA: Jaz njo?

ANA: Ja!

MARTA: Temu se pa (z vso pravico) reče projekcija.

ANA: Ne! Ampak ko vas človek posluša, skoraj zasovraži … Poglejte, ves čas se sklicujete na ne vem kakšno resnico, hkrati pa ne opazite, kaj z njo povzročate. Trudim se razumet, ampak … nesebičnost in pravičnost, ki jo imate ves čas na jeziku, je nekako pogojna. Mogoče je pa res, da sta nesebičnost in človekoljubje danes izrojeni.

MARTA *(po pavzi, ko se gledata)*: Nietzsche? Ne, to pa ne! To pa ne.

(Marta začne pakirat svoje stvari. Ana jo gleda.)

ANA: Ne. Ne vem, če sem … Hotela sem samo … Ker tudi sama razmišljam!

MARTA: Prehitro ste prišli do bistva.

ANA: Oprostite. Res nisem … Nehajte, no! *(Po pavzi.)* Ampak če znate odpuščat, potem …

(Mobilni telefon na kratko zazvoni. Ana hitro pokliče nazaj, vendar se na oni strani nihče ne oglasi, še nekajkrat tako. Ana vrže telefon v steno. Solze ji tečejo.)

ANA: Zakaj mi to dela? Poleg vsega me pa še draži. In potem bo rekla, da …

MARTA: Otrok vas potrebuje, ampak tega ne zna pokazat.

ANA: Kaj naj naredim?

MARTA: Odgovore nosimo v sebi.

ANA: Vi pa znate tolažit!

MARTA *(s solzami v očeh)*: Oprostite. *(Zatemnitev.)*

14. prizor – pismo V.

Ljubljeni možek! V ponedeljek so se vrnili gospodje. Zelo me je bolelo za videt otroka kadar je zagledal mamo. Sprva skoro je ni več spoznal, potem pa jo je tako vzljubil, da par dni je hotel biti samo z njo. Zdelo se mi je predpodoba Danile, ko me je zagledala in rada je bila z menoj, revica ni pa imela sreče, da bi jo njena mama samo njo ljubila ampak bil je judič vedno na poti. Oh kako jo želim videti in ji vračati materino ljubezen, katero je v tem času pogrešala. Sedaj sem videla in prepoznala, da tudi otroci trpijo, na primer ta fantek, vsaki dan jo je klical in tako milo gledal sliko kjer sta oba in bil srečen že samo, da je imel sliko v rokah. Ubogi otroci, vsako se mi smili, če nima starišev pri sebi in če pomislimo koliko jih je sedaj na tem stališču. Pa pustimo to, ker porečeš, da Danila je vseedno srečna, da le ima tateka, kaj?

Vseedno si pa neizrečeno želim še enkrat držati vas oba v objemu zakonske sreče. Prav srce me boli ko mi pišeš od Nile, da povprašuje po mami, kedaj pride domov. Oh, otrok, ko bi ti vedel kako tvoja mama želi te videti in objeti in ljubiti te goreče, pa zaman. Bog ve koliko časa bo treba, predno se to zgodi. Ker časi se vedno slabšajo in še blagor družinam, če imajo kakšnega po svetu! Veseli me, da ti nosi že jest po njivah, gotovo se zmisliš name, ko te pokliče v vinogradu, kakor sem te tudi jaz enkrat klicala in bila srečna, če sva bila sama kje pod kakšno figo!! Bojim se samo, da bi ne prišla v kakšno nesrečo, če hodi sama po cesti, ker je še majhna! Tu bi jo morala še pitati v takih letih.

Piši mi, kaj pišejo vaši Amerikanci, ali imajo delo? Prosim prezrači omare, obleke, da se mi ne vse pokvari.

Končujem tatek, ker je že precej pozno. Vroče poljubljam tebe in Nini, ljubeča Vas mamica Felička.

15. prizor

*(**Na krovu ladje.** Polmrak. Veter. **Ana** hodi naokrog in išče Marto.)*

ANA: Marta, gospa Marta?

*(Oglasi se **Katarina**, ki sedi s steklenico v roki na tleh. Vidimo jo, šele ko se dvigne.)*

KATARINA: Presvetla in prevzvišena je nešportno *(Smeh.)* zbežala.

(Ana nekaj zamomlja in hoče odidi.)

Hud sindrom. Da že vsak beži pred nekom … U, rima! Bodiva torej za spremembo zadovoljni s tem, kar sva našli in greva nekaj spit. Obkrožite – Za! Za svobodo in neodvisnost in kakšno pivo vmes.

ANA: Bolje bi bilo, če bi šli v posteljo.

KATARINA: Najbolje! Ampak tam je trenutno hud mraz, a ne?

ANA: Dvignite se. Greva.

KATARINA: Pa zakaj je treba vedno čez to morje hodit, da kam prideš?!

ANA: Že, že …

KATARINA: Že! Že žene žene. Kateri jezik (na svetu) ima še to?

ANA: Ne vem.

(Ana jo dviguje. Katarina je precej nespretna. Se ji obeša okrog vratu.)

KATARINA: Ste dojili? *(Smeh.)* Oprostite, ampak vi jih imate prov taprave za … (Kot velika mati.) Oprostite. Ne, meni. Drugim, tistim, ki … Prej sem rekla upanje, ko …Ne, mislila sem

za-upanje. Ne moreš imet več zaupanja, če te odrinejo v kot, Tista moja (mati) …, nočem govorit o njej, je pač šla! Ni važno, zakaj, šla je, glavo je obrnila stran in … *(Odhajata.)* Ti pa sediš na hribu in čakaš, dokler ne zrasteš. Potem prekolneš svet. Živela patetika!

ANA *(zastane)*: Na tisto stran.

KATARINA: Že prvi trenutek sem vedla, da ste levičarka.

ANA: Dajte, no.

KATARINA: Ampak, čisto možno, da se najde še kakšen mornarček za naju. Enga sem pa res vidla, ki …

(Odhajata.)

ANA: Jaz ga ne rabim

KATARINA: Ja, saj to je, misliš, da postajaš vse bolj emancipirana, v resnici pa … Ups!

*(Iz teme stopi **Marta**, z nahrbtnikom v rokah.)*

MARTA: Bar je že zaprt.

KATARINA: Pa, ne, no!

ANA: Prav, vas odpeljem …

KATARINA: Ne, bom še malo poklepetala z gospo Marto.

ANA: Ne. Marta, vi greste lahko …

KATARINA: K meni! Ampak prej mi bo povedala, katera zvezda je njena, a ne? Ja, ja.

MARTA: Mogoče.

KATARINA: Super! Če se vsedeš, jih še boljše vidiš. Sam škoda, da ni več whiskya. *(Ani)* Pejte, Marta ima pa tko rada ljudi, da …

MARTA: Edino, kar ne prenašam v zvezi z njimi, je površnost.

KATARINA: Ups!

ANA: Jaz grem.

KATARINA: Ne, Ana! V ključnem momentu ne smeš …, nedopustno! Ko je najbolj vroče, moraš ostat! Ti povem, imam izkušnje.

ANA: Še sebi kaj povejte!

KATARINA: Vsem, sebi, tebi, njej, pa še tisti tam čez, uni …! Uf! Ampak Marta itak ve, ker midve se razumeva, čeprav ne zgleda, se zelo razumeva, a ne Marta? Obe sva malo …, da ne bom spet narobe – nerodni. Razlika je samo, da jaz nosim visoke pete, ona pa superge, kar je pa skrajno simpatično, a ne? A si si kdaj želela visoke pete, Marta?

MARTA: Ne.

KATARINA: Pa prej, ko … Mislim, če te je kakšen zares … *(Se ji zelo približa.)* Če bi se te tko čist prov dotaknil, bi pa mogoče …?

(Marta ji prisoli klofuto.)

Še drugo lice, Marta?

MARTA: Tega nisem še …

KATARINA: No, ja …

(Dolga tišina.)

MARTA: Imam jaz pijačo.

ANA: Kaj?

MARTA *(odpira nahrbtnik)*: Bratranec mi je dal. Po dolgem času sem bila doma.

ANA: A res?

MARTA *(Ani)*: Ja. Skoraj štirideset let nisem bila …

ANA: Ojoj. *(Katarini.)* A zdaj pa ne boste?

KATARINA: Bom. V slavo in čast. Za spravno daritev. *(Pije.)*

MARTA: Šla sem na pogreb še zadnjega brata, ki …

KATARINA: Dober je.

ANA: Kaj pa oče in mama …?

KATARINA: Pa ne bomo več o materah in o otrocih. *(Zavpije daleč.)* Slišiš ti (tam) …?! Sprava, sem rekla! Na, Marta, pij!

MARTA: Včasih pa res paše.

(Marta vzame. Pije. Katarina vpije.)

To! V Aleksandrijo, v Aleksandrijo! *(Ana ji skuša zamašiti usta.)*

16. prizor – pismo VI.

Zlati moj možek! Približuje se tvoj imen dan in rojstni dan, zato sem se namenila ti v tem pisemcu voščiti vse najboljše, predvsem zdravja, zaslužek in ženko doma, kaj? Enkrat smo si voščili tudi pamet, no, to imamo že zadosti. Bog daj, da bi se v naših krajih na boljše obrnilo, potem bi šla z veseljem domov ali tako premišljujem včasih, ko me noga boli, da Bog vari, da bi morala letos domov, ko še vi drugi ne bodete imeli kaj jesti.
In če nas Bog tepe je že njegova sveta volja, tako vsaj pravi pregovor: Kogar Bog tepe, Bog ljubi. In naj Boga zahvali, saj pride tudi za njih enkrat plačilo, ker božji malni meljejo počasi in Bog ne plačuje vsako soboto. Dovolj tega.
Hvala za sliko celega zbora. Kako zelo obžalujem, da nisem tudi jaz v vaši sredi, a kaj mi pomaga. Zato pa želim tebi uživaj veselje kolikor ti je dano tudi namesto mene. Vendar do svojih mej.
Kako ali si že poizkusil, ko mi pišeš, da se ti zdi, da če primeš kakšno punco ali pa celo, da bi jo objel, kakor kakšno drvo, da bi prijel. Sem radovedna. Jaz pa se nisem omadeževala niti z najmanjšo rečjo v tem času in dal Bog tudi nadalje.
V nedeljo mi vstanemo že ob 5 in odpravimo naše delo in gremo skupaj k maši *ob šestih in pol*. Popoldne sem bila pri munjah, smo imeli slovensko molitvo, *potem pa* veselico in najprvo smo predstavljali prizor Kmet in fotograf. Ko bi nas vidli, Krista za fotografa, jaz pa za kmeta, s fajfo, dežnikom in brado in vse kot se tiče enemu kmetu, gorenjske korenine.Smeha je bilo za počit. Upam, da bomo *še* kaj napredovali v društvenem oziru, žal, da nisem vsako nedeljo prosta.
Še nekaj, zvedela sem, da je prišla ena punca iz Renč sem, tista ki te je hotela imeti pred časom, zelo rad bi jo poznala.
Pozdravljam, te poljubljam goreče enako tudi mojo ljubljeno Nini, tvoja ženka Felička

17. prizor -

*(**Na krovu ladje. Katarina** in **Antonija**, ki je v guvernantski opravi, sedita s hrbtom naslonjeni druga na drugo. Katarina rešuje križanko. Antonija drži v eni roki kozarec s pijačo, v drugi kremo za sončenje.)*

ANTONIJA: Ma sem slišala, da imajo rdeče še rajši, ku blond. Ma jasno, smo prov taprava curiosita za njih, particularite, specialitet, Besonderheit …

KATARINA: Največji …? Ne. Najbolj razširjen, ja.

ANTONIJA: Angleški je težek, ma se ne more primerjat z grškim. *(Se trudi nekaj povedati v grščini, se sliši bolj kot grški džibriš.)* Pej zdej, ko sem že skoraj ku gospa, ko znam že pet jezikov! Nisem na glavo padla! Pa u tisti mraz pozimi, enkrat še nismo u peči zakuril, ker …

(Katarina dvigne hrbet, odloži revijo in svinčnik, ki ga Antonija urno pobere in spravi v žep.)

KATARINA Peče …, prav peče …

(Antonija se hitro pobere in stopi na uslugo poleg Katarine. V rokah ima še vedno kozarec in kremo.)

ANTONIJA: Zmeraj, na vašo uslugo, madam … (v francoščini)

(Katarina omamljena od sonca, počasi vzame kozarec.)

Tle vsaj vem, kdo sem, doma pej ... U tisto kamne, u tist gnoj, da bi šla? Ni šans!

(Antonija misli, da mora pomagat Katarini piti, zato nasloni prste na dno kozarca in ga od spodaj rahlo in počasi približuje Katarininim ustom.)

Kar nej grejo vse domov. Mene ne dobiš več u tisto mizerjo!

(Katarina premakne glavo, hoče spiti požirek, vendar preseneti Antonijo, ki jo polije.)

KATARINA: O, šit!

ANTONIJA *(hitro seže v žep in ji ponudi robec)*: Hujši je ku njen otrok …!

(Katarina dvigne glavo in pogleda v nebo, zapre oči. Robec obvisi v zraku.)

KATARINA: Premočno je …

ANTONIJA *(si zakrije oči z robcem, ko pogleda gor)*: Sej ne rečem, kakšen dež bi se tud tle prlegu, ampak u tisto burjo pej …

(Katarina leže in si pokrije obraz z revijo. Antonija jo na začetku gleda, ko govori.)

ANTONIJA: Čarovnica! Spet nisi spustila rolete, Antonija! Otrok bruha, kaj si mu spet dala jesti?! Počeši me že, pa obleči, trapa! Kaj spet delaš? Ojoj, mozolček na hrbtu, Antonija, spet si nisi umila roke! Kaj pa uhani? Če jih ne najdeš do večera, bom rekla, da si jih ukradla. In obriši mu že to ritko, sej veš, da ne mara, da mu jo jaz! …

(Počasi odvija pokrovček in ...)

Ne ona meni, jaz bom njej odpovedala! Najboljšo službo si bom našla, takšno ki …

(…iztisne kremo z višine na Katarinin trebuh. Slišimo galebe. Katarina zavpije in se požene kvišku. Nič ji ni jasno. Krema se ji cedi po trebuhu. Ne ve kaj bi..)

KATARINA: Šit! O, šit! *(Pogleda gor.)* Pa ravno … Ne moreš verjet! Prekleti …

(Antonija ji ponuja robček, ki obvisi v zraku, Katarina se briše z rokami.)

ANTONIJA: Vsi hočejo »Les Goricienes«, še na dvoru pri Abasu je ena za šiviljo. Kjerkoli, v Kairi, Ramlah, Port Saidi … V hotelu Cecile jih rabijo tri. Ma za sobarco ne grem več. Sej mal pa znam šivat, no, ja … Znam! Ne morem je več prenašat. Te, te

KATARINA: Au …, au.

ANTONIJA: Ma, tečna je ku ena muha, kej muha, osa, obad! Ku bi jo vsaj en ubad piču, stu ubadou nej jo pič! Zdej!

(Katarina odskoči, ko da jo je nekaj pičilo.)

KATARINA: Pa še mravlje! Preklete …, preklete

(Tolče z revijo po tleh, nazadnje še po Antoniji.)

ANTONIJA: On me kliče, pejt ga vprašat kaj hoče! A še nisi nazaj?! Spet ta vonj! Razumem, da nisi videla kopalnice, dokler nisi prišla sem, ampak …, kot žival, kot žival si … Nohte mi nisi postrigla! Spiš ko ena krava, on pa že pol ure joka! Še eno takšno, pa boš spakirala, sem ti že rekla, da … Kaj pa spet govoriš?! Tri nemške besede ne znaš prav povedat! Misliš, da ti bom jaz plačevala ure, ali kaj?!

KATARINA: Ja, gospa, ne … gospa. Ne, vseeno ne grem, ne grem! Karkoli, kamorkoli, samo ne več nazaj!

18. prizor

*(**Ladja, Anina kabina. Ana** seže v žep iz katerega potegne bel robec od prej, ga dvigne proti svetlobi, na njem so zapisane note. Razgrnjen robec položi na mizo. Vzame papir in se zatopi v pisanje, kot da prepisuje note iz robca, tolče s svinčnikom takt. Zapoje kratek refren skladbe, ki jo bomo slišali na koncu predstave. Se spet zamisli, zmečka papir. Se dvigne in se začne slačiti. Stopi stran. Medtem sede na stol **Vida.** Ana je ne vidi, se začne sezuvati.)*

VIDA: Misliš, da sem bosa, ne?

(Ana odloži čevlje, potem začne slačiti obleko.)

Nimam jih, vse sem znucala, nikamor ne morem. Gospa so rekli, da mi bojo dali suoje, ma … Take s širokimi petami bom dobila, da bom lahko šla črez ...

(Ana odloži obleko čez Vido.)

VIDA *(vrže Anino obleko na tla)*: Škitlčki, škatlčki, Vida je u škatlčki. Bela, rumena, od Karlota žena.

(Ana jo pobere in spet položi nanjo. Vida jo spet vrže dol.)

Bosa sem, gola pej ne!

(Ana nejevoljno pobere obleko in jo spet vrže na Vido. Vida jo tokrat mirno potegne s sebe in jo začne zlagati.)

Ana asfa, ya madam. Kunna fil ginena ma l-ayal wa nesit is-saa.

(Ana se zamisli, vzame papir, vidimo, da bere melodijo. Vida zlaga obleko.)

»Takoj pridem nazaj!« Pej nisem, nisem zato, ker … Zdej pej lohko vse za nazaj čakam … vse to mi pride nazaj … Tako pride, an gre.

ANA *(hodi sem in tja, gleda v papir)*: Za začetek …?

VIDA: »Saj te ne marajo več videt tam!«

ANA: Ja, vseeno …

(Ana zastane, zasliši čudno glasbo v sebi, počasi se obrača v smeri Vide. Mečka papir.)

VIDA *(grobo)*: »Ne! Ti bom jaz poved'la, me moraš poslušat! Tudi gospod župnik so rekli, starši so za Bogom tvoji največji dobrotniki … Za grunt, en za njive, pej nazaj za grunt, pej da se bo oženu brat, pa tvoja sestra se more … Ne stoj bit taku trdosrčna, starši so zato, da se jih

uboga!« *(Mehko.)* »Saj nisem, pej …, pej zdej, ko vinograd diši.« *(Spet grobo.)* »Še za sebe nimamo. Kaj si rekla?! Pa ja ne boš hodila jest domov! Tvoj se je pa itak že Lojzke primu!«

(Ana vrže zmečkan papir v Vido, ki se grobo zasmeje.)

Ha, ha, ha! Če pej sonce lepše doma sije!

(Vida stopi proti Ani.)

Pej, ja ne boš zdej jokala. Pej kej boš šla zdej, ko … Škitlički, škatlički, Ana je v škatlički.

ANA: Ne, tako ne gre.

VIDA *(mehko, medtem ko boža Ano)*: No, si, non, vado. Grazie. Gospa, gospod, pej en otrok pej tadrugi te ne pustijo.

(Vida stopi do Aninih čevljev, jih gleda.)

Merci madam … Allons, allons …, maman vous attend. Depechons nous.

(Ana stopi do mize in začne trgati liste papirja, ki ležijo tam. V ozadju instrumentalna glasba, motiv Aleksandrinke.)

ANA: Ne morem …, ne …, ne …

VIDA *(si obuva Anine čevlje)*: Rosso di sera, bell tempo si spera. »Grem, grem, grem …! Ne morem več zdržat.« *(Trdo, prav grozeče. Medtem si tudi sezuje čevlje.)* »Šiba božja bo pela, če …! Čez vsaku meju greš! Potrpi!« *(Spet mehko, medtem, ko si nazaj obuva čevlje.)* »Ja, ja, še tisoč goldinarjev, še tristo zlatih lir, še petsto šterlin, še, še, še …!

(Ana obupana sede, glavo skrije med dlani. Vida začne na kupček zlagati papirčke.)

ANA *(komaj slišno, obupano)*: Pa zakaj?!

VIDA: »Še te plenice operem, pa …, polikam, pa še, še …« *(Vida pogleda Ano.)* »Potrpi, potrpi hčerka, samo še trideset let.« *(Plašno.)* Štirinajst? Petnajst. *(Smeh.)* Ne, trideset …!

ANA *(udari po mizi, ne dvigne glave)*: Ne!

VIDA *(se skloni k njej, ji zašepeta na uho)*: Oh, k bi vsaj še enkrat z njim ležala, pej magari v grobu. To pa lahko, saj v grob greš pej lahko bosa, a ne? A ne?

(Ana dvigne glavo.)

ANA: Ja, lahko …

VIDA *(vzame Anino obleko)*: Bosa, gola pej ne, a ne?

(Ana vzame list.)

ANA: Ja. Ja.

(Ana začne pisat.)

VIDA: Gola pej ne …, pej ne … gola … Škitlički, škatlički Vida je v škatlički. Gola?

(Na vratih trkanje. Ana se ne odzove, čeprav vidimo, da je slišala.)

VIDA: Nimam čevljev … Vse sem znucala, ne morem nikamor …

(Vida odide. Spet trkanje.)

ANA: Ja. *(Ni odziva. Ana glasneje.)* Ja? Kdo je?

MARTA: Jaz sem, ene čevlje sem pozabila pri vas. *(Ana se ne odzove.)* A slišite? Gospa, Ana …?/

ANA: Ja.

(Ana se hoče obleči, vendar ni obleke.)

MARTA: Ne vem, če me slišite? Lahko dobim čevlje?

ANA *(zase, se ozira po tleh)* : Še svojih nimam.

MARTA *(vstopi, je bosa)*: Gospa, samo čevlje sem …

ANA: Jutri v Aleksandriji ...

MARTA: Joj, oprostite, nisem vedela, da ste goli.

(Ana pokaže na škatlo pod mizo. Marta počaka, da se Ana obrne, potem stopi k mizi.)

ANA *(ko odhaja)*: Če vi mislite, da niste?

19. prizor

*(**Marta** odpira škatlo, prevezano s trakom, obraz ji sije. Ven vzame staro glasbeno skrinjico s slovenskimi ornamenti. Dvigne pokrov, oglasi se znani motiv slovenske ljudske pesmi in začne plesati. Njeni gibi so okorni, vendar na moč uživa. Glasba za hip preneha, ker gre za kratek glasbeni potpouri. V tistem hipu se iz ozadja oglasi **Uršula**, ki je ne vidimo, Uršula kleči na tleh.)*

URŠULA *(glasno šepetaje)*: So mi rekli, naj ti rečem, da …

(Glasba se nadaljuje. Ko se spet prekine, Uršula spet ponovi.)

So mi rekli, naj ti rečem!

MARTA *(vzneseno)*: Naj ti rečem!

URŠULA: Da ti je tvoj umrl, so mi rekli! Se zgodi, se zgodi. So mi rekli, da je tudi meni umrl moj. Kaj čemo? Ne bom rekla, da mi je vseeno, ma …, nisem mogla nič, je blo prepozno.

(Marta zapre glasbeno skrinjico.)

MARTA:Nič. Prepozno. Ni.

URŠULA *(glasno šepetanje)*: ja, pa še to so mi rekli, naj ti rečem, pravzaprav so mi pisali, ja pisali so mi, moj otrok mi je napisal, da je tata umrou, nej pridem domou, ker je za vedno umrou … Sem hotela, o, še kako! Me je hotlo raztrgat od hudga.

(Marta odpre skrinjico. Oglasi se glasba, Uršulino šepetanje narašča.)

A kaj, ko sem tu rodila že druzga. Kaj ne poveš?! Ja, so mi rekli, naj ti rečem! Pa še tudi, da mi je ta tadrugi moj mož bolj všeč, je mlajši. Se ne da pomagat. Ne, zaradi otrok pa ne … Otroci so pej vsi zlati.

MARTA *(se trudi zaplesati)*:

URŠULA *(ponavlja)*: So mi rekli, naj ti rečem! So mi rekli … »Kaj stojite tukaj!«, so rekli.

MARTA *(govori hkrati z njo)*: »Pojdite v Egipet brž tja črez morje po nedolžnost mojo!«